

Kyrkobladet

Frösön Norderön Sunne

Nr 2 - 2008

Märta Barck från Offerdal
– en kvinna med många upplevelser

Gammal led blir som ny

Gör en inre vandring "mot Nidaros" i Sockenstugan

Alltid på väg

Vi tror på Gud Fader allsmäktig...

I år har Lutherhjälpen haft som tema "Vatten för livet". En kampanj om alla människors rätt till friskt vatten. Men på många håll finns risker att vattnet, själva förutsättningen för allt liv, blir en handelsvara där de som redan är utsatta inte får tillgång till det som vi tar som något

givet. I en by på Västbanken får människorna 23 liter per person och dag. FN rekommenderar 100 liter. Hur många liter gör inte vi av med på en dag.

Varje söndag säger vi med våra läppar i kyrkans gudstjänst: "Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare". Det ligger en otrolig storhet i dessa ord. Skapelsen som du och jag är en del av finns för vår skull. En fantastisk konstruktion som bara läggs framför oss. I skapelsen har vi också fått vattnet, för att överleva. För att allt i skapelsen skall leva.

Ett enda litet björklöv väger mindre än ett gram. Det lövet behöver 80 liter vatten under en sommar för att hålla sig grönt. En medelstor björk med massor av löv behöver 250 liter vatten om dagen på sommaren. På samma dag avger det lika mycket vatten. Vattnet sipprar ut som ånga, förvandlas till moln. Molnen mörknar och plötsligt faller

regndroppar och björken suger åt sig regnvattnet. Varenda vattendroppe på jorden har vandrat i den här cirkeln. En och samma vattendroppe har alltså vandrat i ett evigt kretslopp. Den har varit en sjö i Småland, ett regnmoln över engelska kanalen, vatten i dopfunten i Frösö kyrka, en fjällbäck i Hemavan o s v.

Tänk om man kunde följa en enda vattendroppes livshistoria ett par tusen år! Hur har det blivit så här? Jo, säger kyrkan, "Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare." Gud har skapat allting och dessutom gett oss förtroendet att sköta skapelsen och se till att balansen i naturen hålls uppe. På det sättet är vi delaktiga i Guds fortsatta skapelse.

Vatten är en mänsklig rättighet. Men det är långt kvar innan det blir vardaglig verklighet för alla. Det är i den här livsprocessen som vi är Guds medarbetare genom att hjälpa till att uppfylla denna vision.

Vår bön i sommar skulle kunna se ut så här: "Gud, gör oss medvetna om vårt ansvar för den värld som du har gett oss att vårda. Skapa i oss en iver och längtan att skapa riktiga levnadsförhållanden för människor och djur och allt levande. Vi tackar dig som är grunden för allt liv, styrk oss och bär oss på vår vandring genom livet. Amen".

Göran Modén
kyrkoherde

goran.moden@frosokyрка.se

Kommer... ?

Dags för anmälan till konfirmation, att konfirmera sig är en investering för livet. Efter som konfirmationen är en viktig milstolpe i livet så är det värt att redan nu börja fundera på din konfirmation.

Roligt

Konfirmationsläsning är något där nästan allt kan hända. Först och främst handlar konfirmationstiden om gemenskap, där läger, lekar, tävlingar, fikastunder, undervisning och att gå i kyrkan är lika viktigt. De flesta som har konfirmerat sig tycker att det har varit roligt och det bästa de har gjort.

Viktigt

Konfirmationstiden är som en upptäcktsresa som ger dig möjlighet att upptäcka livets mening och få svar på livets viktigaste frågor.

Alternativ

En nyhet för i år är att Frösö församling erbjuder tre alternativ där ett av dem ger möjlighet till konfirmation redan i januari och de övriga två i maj. Välj ett alternativ som passar just dig.

Anmälan

En inbjudan med anmälningsblankett får du i augusti eller varför inte anmäla dig redan nu på vår hemsida: www.frosokyрка.se.

*Hälsningar från Frösö församlings
konfirmandledare*

Foto: Lasse Thoresson

och går...!

Den 11 maj konfirmerades en av de tre grupperna i Frösö församling. Att konfirmera sig är populärt på Frösön, där de flesta 15-åringarna väljer att konfirmera sig. Här är Vallgruppen som träffades en helg i månaden under läsåret.

Bakre raden från vänster: Erik Strindlund, Pontus Karlsson, Amanda Spejare, Mattias Sundin, Niklas Möller, Pauline Cederholm, Karolina Tängmark, Björn Vaksdal.

Mittenraden från vänster: Jesper Nordgren, Christian Kjällström, Linus Eriksson, Morgan Svedblom, Tobias Bergander, Simon Bill, Emma Ajax, Agnes Jonasson.

Främre raden från vänster: Robert Hoof, Josefin Hamrin Eriksson, Petter Larsson, Urban Noland, församlingspedagog, Göran Modén, kyrkoherde, Alexander Westerlund, Gustav Thun, Oscar Bergholm.

Sommaren i Frösö församling

Frösö musikdagar 22 juni- 1 aug

Körkonsert - söndag 22/6, Frösö kyrka, kl 18.
"The Crew", Frösö församlings egen personalkör under ledning av Thorwald Mellergård, ackompanjemang Stefan B Nilsson.

Orgelkonsert - måndag 23/6, Frösö kyrka, kl 12.
Mirella Sarp, organist på Frösön.

"Bach på svenska" - måndag 23/6, Frösö kyrka, kl 19.
Gunnar Idenstam - orgel, Lisa Rydberg - fiol.

Musikalisk stund - tisdag 24/6, Frösö kyrka, kl 12.
Johanna Klemmé och Anders Kronlund.

I Johan Helmich Romans fotspår - tisdag 24/6, Frösö kyrka, kl 19.
Ett hyllningsprogram till våra svenska kompositörer: J.H Roman, L-E Larsson, W. Peterson-Berger, A. Lindberg-Tarrodi Trivium: Hanna Gustafsson - flöjt, Karin Hellqvist - violin, Anders Emtell - gitarr.

"Bachshots" - onsdag 25/6, Frösö kyrka, kl 12.
Organist Kira Lankinen.

"Nordiska klanger" - onsdag 25/6, Frösö kyrka, kl 19.
Lena Moén - sång, Trio Quinta: Annelie Öberg-Rydh - violin, Monika Jonasson - cello, Maria Sjöstedt-Björns - piano.

Arrangörer: Frösö församling, Sunne församling och Sensus.

Konst utställning 22 juni- 1 aug

Vernissage - söndag 22/6, Frösö sockenstuga, kl 19.30.
Konstnärerna presenterar utställningen "Mot Nidaros".
En utställning med pilgrimstema om yttre och inre skeenden.

Musik Café 30 juni- 1 aug

Öppet dagligen kl 11-16 fr o m 30/6, i Sockenstugan, vid Frösö kyrka. Levande musik och våfflor i trevlig miljö. Betala vad du vill för kaffet - utsikten är gratis.

Guidning Frösö kyrka 16 juni- 17 aug

Dagligen fr o m 16/6, Frösö kyrka, kl 08-20.
Guidning av Erik Nolander och Peter Olsson.

Konserter Frösöblomster 1 - 29 juli

Tisdagar under juli fr.o.m 1/7, Frösö kyrka, kl 12.
Frösöblomster av Wilhelm Peterson-Berger. Peter Olsson.

Mässor i viston 2 - 30 juli

Onsdagar under juli fr o m 2/7, Frösö kyrka, kl 19.
Sång av Sommarkyrkan. Efter mässan håller Stocke Titt öppet för fika.

Söndagar gudstjänst i Frösö kyrka kl 11.00
se annonser i ÖP, LT &
www.frosokyrka.se

Mycket vatten för pengarna!

Under fastan, som sträckte sig mellan 3 februari och 16 mars, samlades pengar in i pastoratet till förmån för Lutherhjälpens kampanj, "Vatten för livet". De insamlade medlen kommer nu att förvandlas till rent vatten mot hunger och fattigdom.

Totalt samlades 26 978 kronor in. Utfallet från ungdomsgrupper och konfirmander i Frösö församling blev 3 820 kronor. Insamlingen via kollekt gav 15 978 kronor och gåvorna inbringade 7 180 kronor. Ett stort tack till alla de som har samlat in och skänkt pengar.

Svenska kyrkan planerar just nu sina katastrof-insatser i samarbete med Burmas kristna råd i det cyklondrabbade området i Burma.

Vill du hjälpa till kan du skicka din gåva till plusgiro 90 01 22-3, alternativt bankgiro 900-1223. Märk talongen Burma.

Läs mer på: www.svenskakyrkan.se/kampanj

Urban Nolander, församlingspedagog

Foto: Urban Nolander

Församlingspedagog Shermine Nolander som auktionist när Juniorerna samlar in pengar

Pastorsexpedition

Sikvägen 88, 832 53 Frösön
Telefontid vardagar 8-12, 13-16
tel: 063-161150, fax: 063-161166
[e-post: info@frosokyrka.se](mailto:info@frosokyrka.se)

Kyrkogårdsexpedition

Telefontid vardagar 11-12, tel: 063-43101

Kyrkor

Frösö kyrka, tel: 063-43573
Hornsbergskyrkan, tel: 063-122757

Sunne församling

Sunne Prästbord 110, 832 94 Orrviken
Telefontid torsdagar 10-14
tel: 063-401 03, fax: 063-402 53

Kyrkogårdsvaktmästare

Tel: 063 - 402 07, 070 - 216 38 29

Sockenstugan

Tel: 063 - 402 39

Foto: Urban Nolander

Gunilla hjälper Linnea och Jill när de pyslar på miniorerna.

En helt vanlig vecka på jobbet

När jag funderade på hur en dag för en volontär ser ut kom jag fram till att det inte går att beskriva bara en dag, det händer för mycket. Så jag har försökt samla det bästa från en vecka för en volontär på Frösön.

Veckan börjar på tisdag förmiddag då det är promenadgrupp med diakonen Ann och pastorsadjunkten Helen. Just denna tisdag är vi fem stycken som ger oss ut i aprilsolen. När vi kommer tillbaka från promenaden är fiket framdukat och klart till allas stora glädje.

På eftermiddagen är det körer som gäller för mig. Först kommer Tutti-fruttikören, då det nästan blir lika mycket prat som sång. De har mycket att berätta, allt ifrån att de köpt en ny ponny till att de tycker bäst om rosor. Efter 45 intensiva minuter har man några minuter att hämta andan inför Ceciliakören. Det blir mycket skratt varvat med sång och eftersom vädret är fantastiskt övertalas jag att vi ska hoppa hopprep de sista minuterna. Det är svårt att slita sig men till slut är det dags för mig att inta min plats mitt i ungdomskören.

Onsdagen kallar jag även för "den stora mötesdagen" eftersom man sitter i olika möten och samtal hela förmiddagen. Dagen börjar oftast med kollegium på Sikvägen i Valla. Det är nu man får möjlighet att träffa alla man inte träffar så ofta. Vi går igenom vad som hänt sen sist och vad som händer under veckan som kommer. När kollegiet är slut är det ofta många som vill få en stund för att planera, utvärdera eller bara småprata.

Efter alla samtal är det handledarsamtal med Shermine som gäller, då pratar vi om hur jobbet gått den senaste veckan, vad som händer den kommande veckan och om allt annat som kommer emellan. På kvällen är det ett späckt schema med konfirmanderna och när man kommer hem är man så trött att man somnar med en gång.

Torsdagarna är veckans lugnaste dag. Det hela börjar med konfirmandplanering på morgonen och övergår efter fiket till planering inför Rastis, rastverksamheten jag har på Östbergsskolan tillsammans med Urban. Väl på skolan blir det olika aktiviteter. Det kan vara allt ifrån spel till alla hjärtans dags pysel. En sak är säker och det är att det alltid dyker upp massor med ungdomar. En kväll i månaden är det Trivselkväll i Hornsbergkyrkan och då blir det alltid mycket skratt och prat i köket när jag hjälper "kaffetanterna" att ordna fiket.

På fredagarna är det miniorerna och juniorerna som gäller. När miniorerna kommer stannar jag oftast kvar i köket och håller koll på de som vill spela spel i väntan på att juniorerna ska börja. Lördagar är oftast en lugn dag som ibland börjar med en tjejräff för tjejer som går på Valla skolan. På kvällen är det lek och stoj med seniorerna, ungdomsgruppen.

Någon gång ibland medverkar jag i gudstjänsten på söndagen, annars ägnar jag mina lediga söndagar och måndagar åt att vila inför kommande vecka som bjuder på lika mycket aktivitet.

Gunilla Helander, volontär

Husförhöret

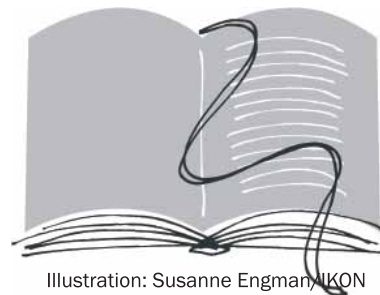

Illustration: Susanne Engman/KON

Ord och uttryck kan skapa gemenskap och förståelse men också stänga ute från gemenskap. Inom kyrkan är detta inget undantag och därför kommer det hållas "husförhör" i varje nummer av Kyrkbladet. Här kommer ämnen, ord och uttryck att förklaras på ett förhoppningsvis förståeligt sätt.

Kollekt

Kollekt är den latinska benämningen för insamling. Kollekt används i gudstjänsten för insamlande av pengar till olika välgörenheter eller specifika ändamål inom kyrkan.

Delandet hör till det kristna livets innersta kärna och därför är upptagandet av kollekt en viktig del i kyrkans gudstjänstfirande och någonting mer än att bara samla in pengar. Delandet, gemenskapen och den utgivande kärleken i gudstjänsten blir påtaglig och verklig i kollekten.

Det finns olika slags kollekt. Vissa söndagar förekommer "rikskollekt", som är en gemensam insamling för hela landet och beslutas av Kyrkostyrelsen. "Stiftskollekt", som i vårt fall är gemensam för Härnösands stift, beslutas av domkapitlet. Till sist har vi "församlingskollekt", som beslutas lokalt av kyrkorådet.

Trots att kollekten går till mycket viktiga ändamål uppgick insamlandet, under 2006, endast till 33 kronor per kyrkotillhörig.

Församlingarna är inte beroende av kollekten för att bedriva verksamhet, den står och faller däremot med kyrkoavgiften (tidigare kyrkoskatten).

(källa: Svenska kyrkans hemsida)

Urban Nolander, församlingspedagog

Frösöluffen 2008

Välkomna att vandra "Frösöluffen" den 14 juni i den vackra omgivningen på Frösön

Lördag den 14 juni ser ett nytt vandrararrangemang dagens ljus. Då är det dags för vandrigen "Frösöluffen". En allians bestående av organisationerna Vandrarklubben Östersund, Frösö församling, Frösö Hembygdsförening, PRO Frösön, SPF Frösön och Korpen Storsjön står bakom arrangemanget.

Idékläckare till vandrigen är Anders Turén, medlem i Vandrarklubben och även flitig kyrkobesökare. Frösön är en utmärkt plats för vandrigen med tanke på de stora och vackra utsikterna och det fina kulturlandskapet med historiska minnesmärken.

Det blir två sträckor. En på 7 km med start från Hornsbergskyrkan mellan klockan 10.30 och 11.30. Den sträcker sig Fritzhemsgatan - Byvägen via Krönet - Kvarnsved - Ändsjön - Vagled - Frösö kyrka och Stocke Titt.

Den andra sträckan är 5 km och startar vid Valla Centrum via Sommarhagen - Frösö kyrka och Stocke Titt. Starttid här är 11.30 till 12.30.

Båda sträckorna har gemensam målgång vid Stocke Titt där också goda möjligheter finns till förfriskningar. Barn under 12 år som deltar i vandrigen blir bjudna på fika av Kjell på Stocke Titt.

I samband med passerandet av Sommarhagen kommer man också att kunna lyssna till Peterson-Berger musik. Ingen tidtagning sker utan man går, lunkar eller löper utifrån egna förutsättningar.

Alla deltagare får också en vacker medalj. Dessutom utlottning av priser på startkorten.

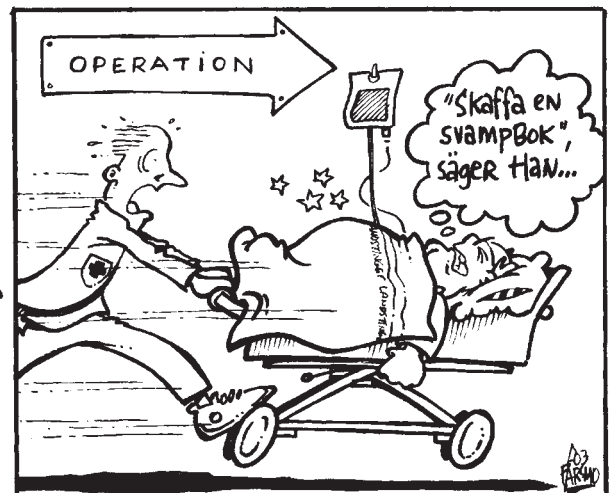
Alliansen hälsar alla hjärtligt välkomna till en förhoppningsvis fin vandringsdag med många vandrare i Frösöns vackra omgivning.

Text och foto.: Rolf G. Swedbergh

Prösten

av Anders Parsmo

© Argument Förlag 2003

Gammal led blir som ny

Det går en pilgrimsled över Frösön. Den ingår i pilgrimsleden S:t Olof från Selånger till Nidaros, Trondheim, via Stiklestad och användes av pilgrimer från slutet av 1000-talet till mitten av 1500-talet. Målet för pilgrimerna var Olav den heliges grav i Nidarosdomen. Med Gustav Vasas reformation förbjöds pilgrimsvandrandet.

Sedan sommaren 2007 har leden märkts upp från Trefaldighetskällan på Frösön till Glasätt via Vagle och Frösö kyrka. Arbetet kommer att slutföras under sommaren och då kommer leden att vara uppmärkt från Jamtli till Rödöns kyrka.

Ledens sträckning har fastställts av länsantikvarien. Den exakta sträckningen för leden är inte känd, men man kan med ledning av gamla kartor över Frösön anta att den i stort sett följde den nu uppmärkta sträckningen. Frösön innehöll under medeltiden inte så många gårdssamlingar, men efter hand växte gårdar upp som till exempel Mällbyn, Långåker (numera Berge), Hof och Västerhus. Mellan gårdarna löpte stigar, som under år av nyttjande blev bredare och bättre. Frösö kyrka, som kan dateras till sent elvahundretal, var säkert ett av målen

för stigarna. Stigarna mellan gårdssamlingarna kom att utnyttjas bland annat av pilgrimerna på sina färder till Nidaros.

Stigarna breddades för hästdragna vagnar och slädar på vintern, och nyttjades för handel och annan samfärdsl. Soldater följde dem på väg till och från sina skansar. Många red efter stigarna.

Den nu markerade stigen går från Trefaldighetskällan förbi Lövsta idrottsplats och från Hästhagen där skidleken finns på vintrarna, följer leden den gamla landsvägen förbi Ändsjön mot Vagle. När man här uppe tittar åt öster och nordost över skogen, ser man Östberget, Berge (Långåker) och Tanne. Längre bort ser man Åsbygden. Jämtarna byggde ofta på åsarna, vars sluttningar torkade upp tidigt efter vintrarna och gav möjlighet till tidig sådd och höskörd.

Från Vagle fortsätter man längs den gamla kyrkvägen från Tanne till Frösö Kyrka. När man kommer ut ur skogen nordost kyrkan öppnar sig terrängen med en fin vy över vår vackra kyrka med klockstapeln och den välskötta kyrkogården. Här finns ett vindskydd, som bjuder till förtäring av den medförda matsäcken och en stunds kontemplation.

Från kyrkan fortsätter leden längs landsvägen till och genom före detta flottiljområdet och förbi resterna av Västerhus. När grindarna är stängda över nätterna och för västra grinden tyvärr även under helgerna kan man följa en alternativ väg söder om och runt flottiljområdet mot Rödöbron. Därifrån följer leden en smal väg en bit in från Storsjöstranden till Rödöns kyrka.

I sommar är det 50 år sedan den första pilgrimsvandringen i modern tid genomfördes från Selånger till Nidaros. Det uppmärksammas genom en

ny vandring i sommar. Den kommer att genomföras i form av en stafett med en pergamentrulle som stafettpinne. Varje församling får ansvar för delen genom sin församlings område. Sträckan Jamtli – Rödön genomförs den 9 juli. Alla är välkomna att delta i vandringen, antingen längs hela sträckan eller del av sträckan allt efter egen ork.

*Hans Mikaelsson,
kyrkofullmäktiges ordförande*

Kartor från broschyren: *En pilgrimsvandring från Borgsjö via Östersund och Stiklestad till Nidarosdomen* (2007). Mer info se www.pilegrim.info

En dikt av kyrkvärden Karin Sköld

PÅ VANDRING

Att leva är att vandra
från plats till plats
och tid till tid
Att leva är uppbrott
och förändring
förvandring, förväntan
och framtid
Att leva är att mötas
med öppnade sinnen
för livsvidgande erfarenheter
Att leva är att komma hem
med nya steg av liv
och framtidstro
Att leva är att gå vidare
mot nya vandringar,
nya uppbrott och möten,
för att komma hem på nytt.

Alltid på väg

”Den som vandrar lever längre”. Det berättades i programmet Vetenskapens värld angående livsstil och livslängd. Vandring förlänger livet och livet i sig kan liknas vid en vandring.

Att vandra, att vara på väg har alltid varit förknippat med kristendomen. Allt har sin grund i att Jesus en gång sade: *Jag är vägen, sanningen och livet*. För de första anhängarna av Jesu lära blev det så centralt att de sade sig ”tillhöra Vägen”. Det var först senare som de kom att kallas kristna.

Vandringstemat har tagit sig olika uttryck genom tiderna. Den heliga Birgittas bön är ett av dem: *Herre, visa mig din väg och gör mig villig att vandra den*.

Pilgrimer har gestaltat det bokstavligt genom sina vandringar till heliga platser. Vandringen i sig var och är viktig för pilgrimen eftersom man under den har möjlighet att även göra en inre, själslig vandring. Med Karin Boyes ord: *Nog finns det mål och mening i vår färd - men det är vägen, som är mödan värd*.

Ordet pilgrim betyder ”främling”. Främlingskapet innefattar inte bara den som vandrar till främmande platser. Det kan även betyda att man som kristen i gemen är främlingar på jorden och att ens rätta hem finns tillsammans med Jesus efter detta livet.

Pilgrimstanken och det kristna livet som en vandring avspeglas i en uppsjö av psalmer i vår psalmbok: *Jag är en pilgrim; ...skön är själarnas pilgrimgång; O hur saligt att få vandra; Gud, ditt folk är vandringsfolket; Jag är alltid på väg; Vi är ett folk på vandring*.

Med psalmboken i hand sker en bit av vår kristna vandring i kyrkorummet där vi vandrar kyrkgången fram i både glädje och sorg. Vi vandrar fram mot koret med dess altare och altartavla. Av tradition är det oftast byggt mot öster varifrån Jesus väntas att komma tillbaka som han har lovat. Vi vandrar mot Jesus och med Jesus, i kyrkan, i livet.

Även i de tider under historiens gång då den kristna församlingen, kyrkan, kan ha tyckts vara stagnerad så har tanken om ett folk på vandring funnits där som en motbild som inte ger utrymme för stagnation.

Vandringstanken, pilgrimstanken, har varit en tröst i tider av förföljelse och en inspirationskälla till att vara i fortsatt rörelse och utveckling.

Vi är ett folk på vandring. Stannar vi till så är det på de olika rastplatserna i livet. Rastplatser som kan ge utrymme för generationsväxlingar och nytänkande innan vandringen åter startar. Vägen är densamme. Målet är detsamma.

”Den som vandrar lever längre”. Hur länge? Som kristen har vi Jesu löfte att om vi vandrar med honom, han som själv är Vägen, så väntar oss evigt liv. Vi är alltid på väg.

Svante Tängmark, komminister

Gör en inre vandring ”mot Nidaros” i Sockenstugan

Den som vandrar lämnar alltid spår efter sig. Detta blir mycket tydligt om man följer de historiska pilgrimslederna som numera många gånger blivit stora europavägar. Pilgrimerna lämnade inte bara spår efter sig i form av vägar utan även spår av stämningar och uttryck som man ofta ser på de stora pilgrimsmålen.

Tre konstnärer Edna Cers, Margareta Mannervik och Anneli Martin besökte Nidarosdomen i Trondheim, en gång Nordens viktigaste pilgrimsmål. På plats studerade, fotograferade, tecknade och skrev de ned pilgrimernas avtryck genom tiderna, för att sedan under ett antal år arbeta i varandras ateljéer med utställningen ”mot Nidaros”.

”Arbetet med utställningen blev en resa in i medeltiden som förde oss framåt, vi fick möta medeltidsmänniskans bildspråk, musik och litteratur”, säger konstnärerna om sitt arbete. Utställningen ”mot Nidaros” handlar om vår livsvandring där vi alla sätter spår där vi tar oss fram säger en av de tre konstnärerna Margareta Mannervik. Med olika infallsvinklar har de arbetat fram bilder runt pilgrimstemat, där den yttre och inre vandringen knyts samman.

Konstverken som är gjorda i olika slags papper utnyttjar ljuset, färgerna och det medeltida symbolspråket. Kombinationen av konstnärernas olika stilar och specialiteter, där Margareta arbetar främst med att tillverka ark i handpressat papper i sin verkstad på Hönö, Edna bearbetar arken med vax och kypfärger i Ludsbrunn och Annelie gör koppartrycken i sin ateljé i Västerlanda, ger utställningen olika uttryck. Konstnärernas olika motiv och erfarenheter utgår ändå från en och samma form när de tillsammans arbetar fram bilderna.

Utställningen är ute på ”vandring”. Tanken är att även den skall vandra i Pilgrimens fotspår och därför passar det utmärkt att Frösön nu får ta emot utställningen utmed den gamla pilgrimsleden mot Nidaros. Hittills har den hunnit med att bevista Öckerö konsthall, Öckerö kyrka, Skara Domkyrka, Birgittamuseet i Vadstena och Hagakyrkan i Göteborg, där SVT gjorde en film om utställningen som visades i programmet ”Helgmålsringning” i augusti 2006.

Urban Nolander, församlingspedagog

Märta Barck från Offerdal

- en kvinna med många upplevelser

Denna artikel ingår i vår artikelserie om kända och okända personer som vilar vid Frösö kyrka

Jag sitter och läser i en dagbok som Märta Barck har skrivit och jag tänker, vilken spännande historia varje människa är. Tänk så mycket som ryms i ett människoliv som vi andra inte har en aning om. Och nu är hon död och ligger begravd på vår kyrkogård här på Frösön. Jag ville lyfta fram och berätta en del av hennes liv utifrån den bevarade dagboken.

Barndomen

Märta Barck föddes 1907 och växte upp i Offerdal. Det var en svår tid. TBC härjade i gårdarna och så även i hennes hem. Både pappa och farfar dog 1914 efter att ha vårdats på Mörsils sanatorium. Farbror Kalle kom hem från USA för att hjälpa Märtas mamma, men skulderna blev för stora. Gården fick säljas på auktion och hon och hennes syskon kallades "konkursfröknarna" i skolan. Hela familjen fick bo hos farmor i hennes lilla stuga. På somrarna hjälpte hon till med att valla farmors kor, samla in ved och plocka bär.

Flyttade från hemmet i Offerdal

1925 började Märta på Birka Barnhem för att bli barnsköterska. Under tiden hos farmor hade hon kommit i kontakt med luftgästerna i Änge. Det var familjer från Stockholm som hade barnsköterskor med uniformer av blå klänning och vita förkläden, armbinda, brosch och en liten hätta. Det var då hon bestämde sig för att bli barnsköterska.

18 år gammal fick hon sin första "plats" hos en kapten i Östersund som hade tre barn. Det var nu hennes kringflackande liv började. Hon reste till Stockholm och fick arbete i Saltsjöbaden hos en officersfamilj där det fanns både kokerska och husa. Märta följde familjen de gånger de flyttade. När barnen i familjen blev för stora slutade hon på egen begäran och fick en klocka och fint betyg.

På nytt i Stockholm arbetade hon hos flera familjer, bl a en adelsfamilj, som hon 1930 under tre månader följde med till franska rivieran. Här fick hon uppleva exotiska fruktträd och palmer, sådant som hon bara hade sett på bilder på pappas cigarillförpackning. Hon plockade mandariner som hon lindade i folie och sände hem till mamma som aldrig hade ätit mandariner.

Europa i krig

År 1931 fick hon plats i Paris och genom kontakter arbetade hon i många hem under flera år, med mycket resor runt om i Europa. Även under semestern behövdes ju någon som tog hand om barnen. År 1939 var hon fortfarande kvar i Paris. Kriget hängde nu i luften. Det var en orolig tid. Året därpå intog tyskarna Paris med föregående bombardemang då hon fick tillbringa mycket tid i skyddsrummen. Det var spännande tider med den tyska ockupationen av Paris. Hon samtalade med flera tyska soldater som inte alls ville vara med om något krig. Våren 1942 reste hon med tåg genom Europa till Berlin för besök på svenska legationen. Omgivningarna där var svårt skadade av bomber, mycket låg i ruiner.

Åtta år i USA

Genom arbetet hos ambassadör Ribbings familj följde Märta med till USA. Innan båten, Drottningholm, skulle avsegla från Göteborg blev hon kontaktad av skådespelerskan Signe Hasso som frågade om Märta kunde ta med sig hennes lille son Henry över Atlanten, vilket hon lovade. Resan tog

14 dagar och deras ankomst väckte stor uppmärksamhet i pressen eftersom de tagit sig igenom minfältet och de tyska avspärningarna. Efter en vecka i NY gick resan vidare till Washington DC, där det blev stor mottagning på svenska legationen. Efter fem veckor följde hon med familjen på semester i "vilda västern". Här var det som hemma i Jämtland, konstaterade Märta, med berg, björkar och mygg.

På hotellet bjöds det varje morgon på juice, ägg och skinka, gott kaffe och läckert varmt bröd av olika sorter, och så glass i mängder. "Jag har aldrig sett ett sådant frossande i god mat som i detta land", skriver hon, och fortsätter, "jag tänker ofta på det hungrande Frankrike där striden om brödet åren 1939-42 var mer än hård."

Märta blev kvar i Washington och fick tjänst hos norska kronprinsparet Olav och Märta för att ta hand om deras barn, Ragnhild, Astrid och Harald. Harald anförtror Märta att han skulle bli droskchaufför när han blev stor och inte kung. "Hur många gånger hade jag inte sett detta Pooks' Hill i veckotidningar sedan krigsutbrottet, med det norska kronprinsparet, inbjudna av president Roosevelt. Nu var jag här", skriver Märta, "och jag kan inte säga annat än att livets skiftningar är sköna. Hela parken står i blom och min beundran är stum. Varje morgon ordnar jag blommor och upptäcker nya saker. Harald sprang omkring så svetten lackade och när jag frågade varför han gjorde så, svarade

han: ”de e ju slik dom vill ha mig i Lill-Norge” (norskarnas militära träningsläger i Toronto).

Vid frukost bar Märta grårandig nylonrock och vid middagarna bars en rödbrun husauniform, spetsförkläde i gult och mössa i spets. Lunchen bestod av smörgåsbord med några varma rätter, men ingen servering. Personalen åt i köket.

När president Roosevelt kom på middag bars han in av två av sina vakter. Han hade med sig sin svarta terrier Fala och det blev alltid ett kärt möte med barnens vita terrier. Denne hoppade upp i presidentens knä och pinkade en skvätt. Märta fick tag i en servett och torkade presidenten som bara skrattade och sa att det betydde lycka. Det var en otroligt upplevelse för Märta att träffa en president, svårt handikappad, men glad och vänlig som t o m sa: ”thank you”.

Ibland kom Elsa Cedergren, barnbarn till Oscar II och kusin till kronprinsessan, på besök. Hon kallades för ”krigets ängel”. När Märta städade hennes rum fick hon \$ 5 i dricks. När det kom norska båtar i hamn var det öppet hus med hundratals sjömän som åt och dansade och rätt som det var blev hon uppbjuden.

Sommaren tillbringades på Long Island, ett fantastiskt ställe som ägdes av Estelle Hammerwill (gift Bernadotte). Gästerna anlände i egna flygplan. Det var 1945 och det pratades mycket om freden. Då fick Märta erbjudande om en anställning som husfru hos Evelyn Mc Lean, ägare till Hope-diamanten. Det var hennes barnbarn som skulle passas. Nu började en ny spännande upplevelse. Familjens palats var obeskrivligt. Betjäningen bestod av 17 personer. I den jättestora trädgården spelade ett kapell med svarta musiker. Barnen hade fyra hundar som åt omelett på morgonen och stek till middag. På nätterna var det fest och på dagen sov de. En kär gäst i huset var president Truman.

Märtas lön var \$150 i månaden. Dessutom fick hon alla vackra kläder som ägarinnorna inte ville använda längre. Det blev sammanlagt åtta år i USA, i olika familjer, med mycket resor och många upplevelser.

Åter i Europa

1951 kom hon tillbaka till Sverige och Östersund. Hon bodde i mammans gamla lägenhet på Prästgatan 28, som hon haft då hon var kokerska på gamla Start. Här träffade hon sin kärlek, konstnären Pelle Johansson. Det var mannen som levde för dagen i sitt ”slott” i Torvalla. Märta beundrade hans tavlor.

Märta och Pelle åkte till Paris där hon hälsade på vänner och Pelle målade. Märta började jobba hos en amerikansk familj medan Pelle ägnade dagarna åt sitt måleri. Pelles 50-årsdag firade de tillsammans i Nice där Märta kunde återuppliva gamla minnen.

Märta behöll sina kontakter med de familjer hon arbetat åt och blev kvar i Paris med mycket resor både i Europa och USA. Under en lång tid 1956-57, bodde hon och Pelle på Mallorca där de kom väldigt nära den inhemska befolkningen och deltog i alla göromål som förekom på landsbygden, och Pelle fick många motiv till sina tavlor.

Hemma i Sverige

Tiden i Sverige ägnades åt måleri och umgänge med vänner. Flera utställningar ordnades där tavlorna såldes. I övrigt gick tiden åt till att fiska och plocka bär.

Märta bodde tillsammans med Pelle i Torvalla. Långa tider vistades de i Lofoten där Pelle hämtade motiv till sina tavlor.

Under en resa till USA 1968 kom hon i Seattle i kontakt med många utflyttade svenskar från Offerdal. Då fick hon möjligheten att berätta för dem att det var mycket som hade förändrats där hemma sedan de emigrerade till USA på 1920-talet. Hon blev mycket uppmärksam och intervjuades i amerikansk TV. Här slutar dagboken.

Vad hände sedan?

Ja, sedan varvades livet med resor och måleri, och hela tiden var den fasta punkten hemmet i Torvalla. Under några somrar stod hon och Pelle för pensionatet Frankrikegården, med både mat och boende. Hon var väldigt kunnig i matlagning och expert på att ta vara på naturens skafferi. Hennes stora intresse var som tidigare måleriet. Hon började att måla redan på 1960-talet och hon gick i skola hos konstnären John Hedman och så hade hon naturligtvis god hjälp av Pelle. Hon flyttade till Frösön 1976 och hade sin första konstutställning 1986.

År 1994 flyttade hon till Valla servicehus där hon med tiden kände sig allt mer ensam. De sista åren deltog hon inte i några aktiviteter utan höll sig på sitt rum. När natten kom hade hon ofta svårt att sova, men en fantastisk nattpersonal fanns då till hands som läste dikter för henne och pratade engelska med henne. När hon på så sätt fick användning av sina språkkunskaper och fick möjlighet att berätta om sitt liv blommade hon upp och kunde se ljuset på dagen som kom.

År 1998 dog hon – 91 år gammal – ett människoliv utöver det vanliga hade kommit till ro.

Göran Modén, kyrkoherde

Märtas grav på Frösö kyrkogård

										FLOTTA	OLAGA SKOL- STRAFF	RIKT- NING	TYDLIG	TYP AV FÖRE- TAG	SMÅ STACK- AR
										FRÅN HAND T. HAND					
										RENA KOPPAR				FEMI- NINT FÄ	
										ÖSTER- RIKE	NÄST SIST	MÅSTE OMGER BLYERTS			
										SVAVEL					
										VIKT		KRAFT- ORD		STRÄNG INSTRU- MENT	HÄNDA
										LÄNGD- MÄTT	TORS- DAGS- MAT	KUNGA- NAMN VASSBÅT			
										NAVEL				DRYCK VÅR- VÅTA	
										RAD					DENGÅR FRÅN HJÄRTAT
EL- MÄRK- NING		BRYTER KRETS		PENN- SYL- VANIA		VÄRM- LAND	GOR- MADE FATSLAG			KAOS STÅT					
ÄR VARM ZON							MJUK METALL	FÖR- TUNNA			PADDLA KLAR				
MISS- PRYDER LACK					FÅGLAR LUKTAT					TITTAR TAL- TRAST					
BERG- SLAG				UTSE KRAFT				TORF- TIGT							
NEJ TILL VARDAGS			JUNI- PERUS		RIKT- NING SKÅDA		TRÄD FÅR DRA					STUBB- FRIA			
FOR- MULÄR		BETALD SEPTEM- BERDAM						BETYG RÖNT- GEN		TON- SÄTTARE I SOPPA					
									ISGATA				KRON- DEL		
BLEV EU									RYMD FRANK- RIKE	PROFET- GÖRA	BIL- JÄRD- KÄPP				
SKALLA	VIKT AV VIKT VÄTE								TON		SOM AF TYSK- LAND				
ÄGA															

KONSTRUKTÖR: EVA SAMUELSON, © ARGUMENT FÖRLAG AB 1998

Skicka in korsordet till: Kyrkbladet, Sikvägen 88, 832 53 Frösön, senast den 31 juli.
 Vinnaren får ett exemplar av Martin Modeus "Tradition och liv".
 Ett stort GRATTIS till förra kryssets vinnare: Gunvor Karlsson, Frösön.

Namn: .....

Adress: .....

Frösö församling

Juni

SÖNDAG 15/6

4 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Svante Tängmark.

14 Valla servicehus. Andakt,
Svante Tängmark. Kyrkkaffe.

ONSDAG 18/6

19 Hornsbergskyrkan. Mässa,
Svante Tängmark.

LÖRDAG 21/6

Midsommardagen

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Lars-Åke Wikström. Spelmanslag.

SÖNDAG 22/6

Johannes Döparens dag

Frösö kyrka. Musikfestival,
se separat annons.

19.30 Sockenstugan. Vernissage, "Mot
Nidaros" i konstnärernas närvaro.

MÅNDAG 23/6

Frösö kyrka. Musikfestival,
se separat annons.

TISDAG 24/6

Frösö kyrka. Musikfestival,
se separat annons.

ONSDAG 25/6

Frösö kyrka. Musikfestival,
se separat annons.

SÖNDAG 29/6

6 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Svante Tängmark, Sommarkyrkan.

Juli

ONSDAG 2/7

19 Frösö kyrka. Mässa i viston,
Svante Tängmark, Sommarkyrkan.

LÖRDAG 5/7

19 Frösö kyrka. Konsert

SÖNDAG 6/7

Kristi förklarings dag

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Helen Persson, Sommarkyrkan.

ONSDAG 9/7

19 Frösö kyrka. Mässa i viston,
Helen Persson, Sommarkyrkan.

SÖNDAG 13/7

8 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Lars-Åke Wikström, Sommarkyrkan.

14 Svartsjöarna. Fäbodgudstjänst,
Lars-Åke Wikström, Sommarkyrkan.

ONSDAG 16/7

19 Frösö kyrka. Mässa i viston,
Lars-Åke Wikström, Sommarkyrkan.

SÖNDAG 20/7

9 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Helen Persson, Sommarkyrkan.

ONSDAG 23/7

19 Frösö kyrka. Mässa i viston,
Helen Persson, Sommarkyrkan.

SÖNDAG 27/7

10 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Lars-Åke Wikström, Sommarkyrkan.

ONSDAG 30/7

19 Frösö kyrka. Mässa i viston,
Lars-Åke Wikström, Sommarkyrkan.

Augusti

SÖNDAG 3/8

11 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa i viston,
Göran Modén, Sommarkyrkan.

ONSDAG 6/8

19 Frösö kyrka. Mässa, Göran Modén.

SÖNDAG 10/8

12 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Svante Tängmark.

18 Frösö kyrka. Orgelkonsert,
Chris Bragg, Skottland.

ONSDAG 13/8

19 Frösö kyrka. Mässa, Svante Tängmark.

SÖNDAG 17/8

13 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Göran Modén.

ONSDAG 20/8

19 Frösö kyrka. Mässa, Göran Modén.

SÖNDAG 24/8

14 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Svante Tängmark.

ONSDAG 27/8

19 Frösö kyrka. Mässa, Svante Tängmark.

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst,
Helen Persson.

September

SÖNDAG 7/9

16 e. tref.

11 Frösö kyrka. Gudstjänst,
Svante Tängmark.

ONSDAG 10/9

11 Rådmansgatan. Andakt
19 Hornsbergskyrkan. Mässa,
Svante Tängmark.

SÖNDAG 14/9

17 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa,
Helen Persson.

14 Valla servicehus. Andakt,
Helen Persson. Kyrkkaffe.

ONSDAG 17/9

08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa
och kyrkfrukost, Helen Persson.

SÖNDAG 21/9

18 e. tref.

11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Göran Modén.
14 Bonden. Andakt, Göran Modén.
Kyrkkaffe.

ONSDAG 24/9

19 Hornsbergskyrkan. Mässa,
Göran Modén.

SÖNDAG 28/9

19 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa, Lars-Åke
Wikström.

Döpta 1 jan - 31 mars 2008

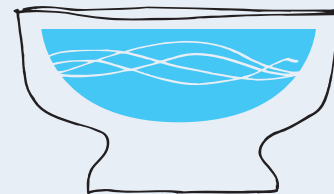

Illustration: Susanne Engman/IKON

Frösö:

Jessi Almgren
Lelinn Almgren
Ellen Aldevärn
Theo Stenbäck
Felicia Lindberg
Alva Andersson
Moa Rubensson
Tilde Johnson
Tuve Johnson
Leo Johansson
Bo Larsson
Alfons Bylander
Hannes Thyselius
Gabriel Santos Da Cruz Edfeldt
Anneli Andersson
Ludvig Dahlin Eriksson
Martin Johansson
Agnes Jonasson
Björn Vaksdal
Erik Strindlund
Gustav Thun
Sofia Wenna
Ida Holmgren
Susanna Mixer
Carl Eriksson

Sunne:

Carl Larm
Petter Olsson
Anton Magnusson

Kyrkbladet

REDAKTÖR: Carina Norrman, mail: carina.norrman@telia.com, ANSVARIG UTGIVARE: Göran Modén, ADRESS: Frösö församling Sikvägen 88, 832 53 Frösön, TELEFON: 063-16 11 50, FAX: 063-16 11 66, TRYCK: Berndtssons Tryckeri AB, BILDBEARBETNING: Bild & Retuschverket.

Sunne och Norderön

Allt handlar om livet!

”Jesus var tvungen att gå på vattnet eftersom motorbåten inte var uppfunnen på den tiden och eftersom han inte hade några simfötter. Motorn uppfanns av en som hette Bell. Han hade ett äpple på huvudet.” Majken 7 år. (Ur boken Gamla tanter lägger inte ägg).

Ja, tänk att motorbåten inte var uppfunnen på Jesu tid, och inte hade han några simfötter heller.

Lilla Majken 7 år inbjuder oss till hennes värld, och vi får möta den utifrån hennes perspektiv. För oss som läser det blir det gulligt och roligt och vi drar på smilbanden, men för henne är det att dela med sig av sitt liv, sin verklighet. Jag älskar att lyssna på barns berättelser och frågor om världen. För det kan bli hur som helst, roligt och tokigt, men nästan alltid så finner jag mig förbluffad över hur mycket visdom och erfarenhet barn har, bara det att dom förklarar livet på ett barns vis.

Jag känner en liten pojke som är fem år gammal som säger, Jag älskar inte hallonsaft, i stället för att säga att jag hatar hallonsaft. Det blir ju faktiskt skillnad. I hans sätt att uttrycka sig så blir att älska norm, det som är normalt och gott, och dess motsats blir inte som vi kanske tror att hata, utan att inte älska. Är det skillnad på att inte älska och att hata? Kan han lära oss något om livet?

Om livet handlar våra gudstjänster. Där kan vi tillsammans på olika sätt mötas för att ge uttryck för livet, för att ge uttryck för vår tro, och vår längtan efter att få möta Gud. Vi ber böner och sjunger sånger, vi lyssnar till predikan och vi får dela nattvardens mysterium tillsammans, och ibland övar vi oss på att i tystnad lyssna till Gud. Våra uttryck är många, våra erfarenheter och frågor olika, men ett är gemensamt oavsett ålder och det är att allt handlar om livet...

Jag önskar er alla en rikligt välsignad sommar!

Maria Karlsson

Vik. Komminister i Sunne och Norderön

maria.karlsson@sunnekyka.se

Detta händer i Sunne

Juni

SÖNDAG 1/6

2 e. tref.

19 Musikgudstjänst. Brunflokören, Lena Moén, Lena Jonsson.

FREDAG 13/6

8.15 Skolavslutning med Orrvikens skola.

MÅNDAG 16/6

19 Jazzkonsert. Gratis inträde, kollekt.

LÖRDAG 21/6

Midsommardagen

12 Gudstjänst i Sunne kyrkoruin. Kyrkkaffe i prästgårdsparken.

FREDAG 27/6

19 Musik i Sunne kyrka. Piano-afton. Se annons nedan. Gratis inträde, kollekt.

LÖRDAG 28/6

19 Musik i Sunne kyrka. ”Sånger till glädje”, se annons nedan. Gratis inträde, kollekt.

SÖNDAG 29/6

6 e. tref.

19 Musik i Sunne kyrka.

”Tidsspegel”, se annons nedan. Gratis inträde, kollekt.

Juli

LÖRDAG 12/7

12 Konfirmationsgudstjänst EFS.

SÖNDAG 13/7

8 e. tref.

14 Gudstjänst vid Svartsjöarna.

SÖNDAG 27/7

10 e. tref.

12 Gudstjänst vid Hara brygga.

Augusti

SÖNDAG 17/8

13 e. tref.

12 Gudstjänst i Sunne kyrkoruin. Hembygdsgudstjänst.

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

18 Musikgudstjänst.

Detta händer på Norderön

Juni

SÖNDAG 1/6

2 e. tref.

11 Gudstjänst.

SÖNDAG 22/6

Den helige Johannes döparens dag.

11 Gudstjänst.

SÖNDAG 29/6

6 e. tref.

11 Gudstjänst.

Juli

SÖNDAG 6/7

Kristi förklarings dag.

18 Familjemässa.

Augusti

SÖNDAG 3/8

11 e. tref.

12 Gudstjänst på bryggan.

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

11 Gudstjänst.

Sunne

musikdagar

27-29 juni

Pianoafton. Fredag 27 juni, kl 19.00 i Sunne kyrka med bl a nordisk musik. Mirella Sarp - piano.

”Sånger till glädje”. Lördag 28 juni, kl 19.00 i Sunne kyrka. Körtjuveler med Lännäs kyrkokör.

”Tidsspegel” Söndag 29 juni, kl. 19.00 i Sunne kyrka. Lisa Britt Sivertsson, Anna Maria Hallgarn m fl, Lena Severin, Sunne-Norderö kyrkokör, Offerdals spelmanslag med solister.

Arrangörer: Frösö församling, Sunne församling och Sensus.